

บทที่ 3

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจสินค้าเกษตรที่สำคัญสร้างมูลค่าเพิ่ม 4 ลำดับแรกของจังหวัดชัยนาท ได้แก่ ข้าว อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง สุกร วิเคราะห์ภายใต้กรอบแนวคิดการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ โดยใช้วิธีวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้า การวิเคราะห์ปริมาณผลผลิต (Supply) และความต้องการสินค้า (Demand) และการประเมินศักยภาพของพื้นที่

รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการปรับโครงสร้างการผลิตข้าวให้ไปประกอบกิจกรรมอื่นที่เหมาะสมกว่า โดยลดปริมาณข้าวคุณภาพต่ำ เพิ่มข้าวคุณภาพดีและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มรายได้ของเกษตรกร จึงได้ดำเนินการศึกษาสินค้าเกษตรชนิดอื่น เพื่อเป็นพีชทางเลือกในการปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) ตามแผนที่ Agri-Map ได้ผลการศึกษาดังนี้

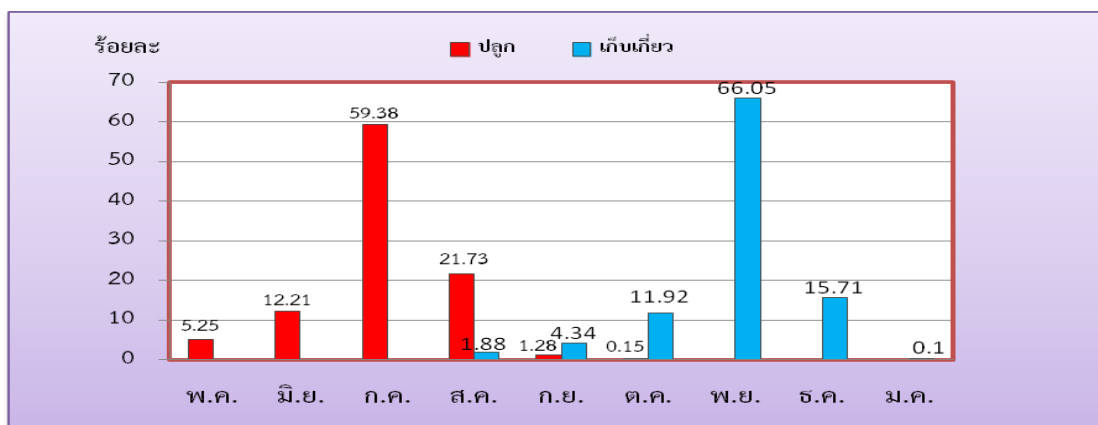
3.1 ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าเกษตร

3.1.1) ข้าวนาปี

จากการสำรวจข้อมูลการเพาะปลูกข้าวนาปี ปี 2559/60 พบว่า **ลักษณะการถือครองที่ดิน** คราวเรือนผู้ปลูกข้าวที่พื้นที่นาเป็นของตนเองร้อยละ 42.50 เป็นที่นาเช่าผู้อื่นร้อยละ 56.79 และเป็นที่ทำฟรี ร้อยละ 0.71 **ขนาดฟาร์ม** คราวเรือนมีพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 21.53 ไร่ **พันธุ์ข้าว** เกษตรกรใช้พันธุ์ข้าว พันธุ์ราชการไม่วางแสง คิดเป็นร้อยละ 65.79 (พันธุ์ กข.41 กข.31 กข.57 และ กข.อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 33.61 14.62 9.31 และ 8.25 ตามลำดับ) พันธุ์ข้าวปทุมธานี 1 คิดเป็นร้อยละ 27.93 พันธุ์ข้าวชัยนาท 1 คิดเป็นร้อยละ 3.15 และพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 และพันธุ์สุพรรณบุรี 1 คิดเป็นร้อยละ 2.92 และ 0.21 ตามลำดับ **อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว** เฉลี่ยไร่ละ 25.54 กิโลกรัม **วิธีการปลูก** โดยส่วนใหญ่ ใช้วิธีหว่านน้ำตมร้อยละ 82.59 หว่านสำรวร้อยละ 13.64 และดำนาร้อยละ 3.77

ระยะการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยว ปีเพาะปลูก 2559/60 เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดชัยนาท ลงมือเพาะปลูกข้าวมากที่สุดในเดือนกรกฎาคม คิดเป็นร้อยละ 59.38 รองลงมาเป็นเดือนสิงหาคม ร้อยละ 21.73 เนื่องจากเกษตรกรรอน้ำให้เพียงพอต่อการเพาะปลูก ประกอบกับฝนมาล่า ส่งผลให้การเก็บเกี่ยวล่าช้าไปด้วย โดยเก็บเกี่ยวมากที่สุดในเดือนพฤศจิกายน คิดเป็นร้อยละ 66.05 รองลงมาเป็นเดือนธันวาคม ร้อยละ 15.71

เดือนปลูก และเดือนเก็บเกี่ยว ข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2559/60

พื้นที่ปลูกข้าวในจังหวัดชัยนาท มีการปลูกข้าวในพื้นที่ S1+S2 รวม 886,517 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 93.30 และปลูกข้าวในพื้นที่ S3+N รวม 63,686 ไร่ คิดเป็นเพียงร้อยละ 6.70

การปลูกข้าว ในพื้นที่ความเหมาะสมต่างๆ ของจังหวัดชัยนาท

ประเภท	ระดับความเหมาะสมของดิน								
	S1		S2		S3		N		รวม
	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่
ข้าว	635,312	66.86	251,206	26.44	15,551	1.64	48,137	5.06	950,206

ผลการวิเคราะห์ ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต ปี 2559/60 (ตารางที่ 23)

1) ในพื้นที่เหมาะสม(S1+S2) มีต้นทุนการผลิตข้าวทั้งหมด เฉลี่ยไร่ละ 4,300.16 บาท เป็นต้นทุนผันแปร 3,103.92 บาท และต้นทุนคงที่ 1,196.24 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 72.18 และ 27.82 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมดตามลำดับ ผลผลิตเฉลี่ย 773.11 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้ 7.34 บาทต่อกิโลกรัม รายได้จากการขายข้าว เฉลี่ยไร่ละ 5,674.63 บาท จะได้ผลตอบแทนสุทธิ เฉลี่ยไร่ละ 1,374.47 บาท หรือมีต้นทุนเฉลี่ย กิโลกรัมละ 5.56 บาท และผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัมเท่ากับ 1.78 บาท เป็นรายได้ที่สูงกว่าต้นทุนการผลิต คือ ผลตอบแทนสุทธิที่ได้จากการผลิตข้าวต่อฤดูการผลิต เท่ากับร้อยละ 31.96 ของต้นทุนการผลิต)

เมื่อพิจารณาเฉพาะต้นทุนการผลิตที่เป็นเงินสด เฉลี่ยไร่ละ 3,314.74 บาท หรือต้นทุนกิโลกรัมละ 4.29 บาท ได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยไร่ละ 2,359.89 บาท หรือผลตอบแทนสุทธิกิโลกรัมละ 3.05 บาท

2) ในพื้นที่ไม่เหมาะสม(S3+N) มีต้นทุนการผลิตข้าวทั้งหมด เฉลี่ยไร่ละ 4,023.13 บาท เป็นต้นทุนผันแปร 2,917.03 บาท และต้นทุนคงที่ 1,106.10 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 72.51 และ 27.49 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ตามลำดับ ผลผลิตเฉลี่ย 601.73 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่ขายได้ 7.34 บาทต่อกิโลกรัม รายได้จากการขายข้าว เฉลี่ยไร่ละ 4,416.70 บาท ได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยไร่ละ 393.57 บาท หรือมีต้นทุนเฉลี่ยกิโลกรัมละ 6.69 บาท ผลตอบแทนสุทธิกิโลกรัมละ 0.65 บาท (ผลตอบแทนสุทธির้อยละ 9.78 ของต้นทุนการผลิต)

เมื่อพิจารณาเฉพาะต้นทุนการผลิตที่เป็นเงินสด เฉลี่ยไร่ละ 2,573.16 บาท หรือต้นทุนกิโลกรัมละ 4.28 บาท จะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยไร่ละ 1,843.53 บาท หรือผลตอบแทนสุทธิกิโลกรัมละ 3.06 บาท

ผลการวิเคราะห์ การปลูกข้าวในพื้นที่เหมาะสม มีต้นทุนการผลิตมากกว่าพื้นที่ไม่เหมาะสม เฉลี่ยมากกว่า 277.03 บาทต่อไร่ ทั้งนี้ในพื้นที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวส่วนใหญ่อยู่ในเขตชลประทาน เกษตรกรจึงมีค่าใช้จ่ายในเรื่องการสูบน้ำ และมีการใช้พันธุ์ ใช้สารเคมี ที่มากกว่า ส่วนพื้นที่ไม่เหมาะสมส่วนใหญ่อยู่นอกเขตชลประทาน อาศัยน้ำฝน และบางรายมีบ่อน้ำบาดาลช่วยเสริมบ้าง ส่งผลให้พื้นที่เหมาะสมที่มีน้ำเพียงพอ มีปริมาณผลผลิตข้าวเฉลี่ยสูงกว่าในพื้นที่ไม่เหมาะสม เฉลี่ยมากกว่า 171.38 กิโลกรัมต่อไร่ และได้ผลตอบแทนสุทธิมากกว่า 980.90 บาทต่อไร่

เมื่อเปรียบเทียบ ต้นทุนการผลิตที่เป็นเงินสด การปลูกข้าวในพื้นที่เหมาะสมมีต้นทุนการผลิตที่เป็นเงินสดมากกว่าในพื้นที่ไม่เหมาะสม มากกว่า 741.58 บาทต่อไร่ เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายการผลิตที่ใช้มากกว่า ได้แก่ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าพันธุ์และค่าสารเคมี แต่ผลตอบแทนสุทธิที่ได้รับยังคงมากกว่าเท่ากับ 516.35 บาทต่อไร่

ตารางที่ 23 เปรียบเทียบต้นทุน ผลตอบแทน และผลตอบแทนสุทธิ การผลิตข้าวนาปี ในพื้นที่ S1+S2 และ S3+N

หน่วย : บาท/ไร่

รายการ	S1+S2			S3+N		
	เงินสด	ประเมิน	รวม	เงินสด	ประเมิน	รวม
1. ต้นทุนผันแปร	2,596.67	507.25	3,103.92	2,360.12	556.91	2,917.03
			(72.18)			(72.51)
1.1 ค่าแรงงาน	1,087.44	419.61	1,507.05	1,243.41	299.26	1,542.67
- เตรียมดิน	361.44	134.57	496.01	520.91	104.57	625.48
- ปลุก	51.70	4.59	56.29	50.91	8.25	59.16
- ดูแลรักษา	208.48	280.45	488.93	153.10	180.75	333.85
- เก็บเกี่ยว	465.82	-	465.82	518.49	5.69	524.18
1.2 ค่าวัสดุ	1,415.37	69.31	1,484.68	1,031.40	237.52	1,268.92
- ค่าพันธุ์	394.73	31.46	426.19	246.25	237.52	483.77
- ค่าปุ๋ย	518.70	5.11	523.81	549.17	-	549.17
- ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช	309.45	3.39	312.84	204.34	-	204.34
- ค่าสารอื่นๆ และวัสดุปรับปรุงดิน	44.57	28.34	72.91	21.22	-	21.22
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและล้อลื่น	141.92	-	141.92	6.97	-	6.97
- ค่าวัสดุการเกษตรและวัสดุสิ้นเปลือง	5.43	-	5.43	-	-	0.00
- ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	0.57	1.01	1.58	3.45	-	3.45
1.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	93.86	18.33	112.19	85.31	20.13	105.44
2. ต้นทุนคงที่	718.07	478.17	1,196.24	213.04	893.06	1,106.10
			(27.82)			(27.49)
2.1 ค่าเช่าที่ดิน	718.07	386.66	1,104.73	213.04	852.18	1,065.22
2.2 ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร	-	70.45	70.45	-	34.28	34.28
2.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร	-	21.06	21.06	-	6.60	6.60
3. ต้นทุนรวมต่อไร่	3,314.74	985.42	4,300.16	2,573.16	1,449.97	4,023.13
			(100)			(100)
4. ต้นทุนรวมต่อกิโลกรัม (บาท/กิโลกรัม)	4.29	-	5.56	4.28	-	6.69
5. ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	-	-	773.11	-	-	601.73
6. ราคาที่เกษตรกรขายได้ที่ไร่นา (บาท/กิโลกรัม)	-	-	7.34	-	-	7.34
7. ผลตอบแทนต่อไร่	-	-	5,674.63	-	-	4,416.70
8. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่	2,359.89	-	1,374.47	1,843.53	-	393.57
9. ผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัม	3.05	-	1.78	3.06	-	0.65

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 7

3.1.2) อ้อยโรงงาน

พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในจังหวัดชัยนาท มีการปลูกในพื้นที่ S1+S2 รวม 164,836 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 97.24 และปลูกในพื้นที่ S3+N เท่ากับ 4,672 ไร่ คิดเป็นเพียงร้อยละ 2.75

การปลูกอ้อยโรงงาน ในพื้นที่ความเหมาะสมต่างๆ ของจังหวัดชัยนาท

ประเภท	ระดับความเหมาะสมของดิน								
	S1		S2		S3		N		รวม
	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่
อ้อยโรงงาน	91,414	53.93	73,421	43.31	4,172	2.46	499	0.29	169,506

ผลการวิเคราะห์ ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต ปี 2559/60 (ตารางที่ 24)

1) ในพื้นที่เหมาะสม(S1+S2) มีต้นทุนการผลิตอ้อยโรงงานทั้งหมด เฉลี่ยไร่ละ 7,752.37 บาท เป็นต้นทุนผันแปร 6,129.44 บาท และต้นทุนคงที่ 1,622.93 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 79.07 และ 20.93 ของต้นทุนทั้งหมด ตามลำดับ ผลผลิตเฉลี่ย 9,924.01 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้ 0.93 บาทต่อกิโลกรัม รายได้จากการขายอ้อย เฉลี่ยไร่ละ 9,229.33 บาท จะได้ผลตอบแทนสุทธิ เฉลี่ยไร่ละ 1,476.96 บาท หรือมีต้นทุนเฉลี่ยต่อกิโลกรัมละ 0.78 บาท และผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัมเท่ากับ 0.15 บาท เป็นรายได้ที่สูงกว่าต้นทุนการผลิต เท่ากับร้อยละ 19.05 ของต้นทุนการผลิต

ส่วนต้นทุนการผลิตที่เป็นเงินสด เฉลี่ยไร่ละ 6,237.99 บาท หรือต้นทุนต่อกิโลกรัมละ 0.63 บาท ได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยไร่ละ 2,991.34 บาท หรือผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัมละ 0.30 บาท

2) ในพื้นที่ไม่เหมาะสม(S3+N) มีต้นทุนการผลิตอ้อยโรงงานทั้งหมดเฉลี่ยไร่ละ 7,324.22 บาท เป็นต้นทุนผันแปร 5,794.35 บาท และต้นทุนคงที่ 1,529.87 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 79.11 และ 20.89 ของต้นทุนทั้งหมด ตามลำดับ มีผลผลิตเฉลี่ย 9,185.39 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่ขายได้ 0.93 บาทต่อกิโลกรัม ผลตอบแทนเฉลี่ย 8,542.41 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนสุทธิ 1,218.19 บาทต่อไร่ หรือมีต้นทุนเฉลี่ย 0.80 บาทต่อกิโลกรัม ผลตอบแทนสุทธิ 0.13 บาทต่อกิโลกรัม (ผลตอบแทนสุทธির้อยละ 16.63 ของต้นทุนการผลิต)

ส่วนต้นทุนการผลิตที่เป็นเงินสด เฉลี่ยไร่ละ 5,657.46 บาท หรือต้นทุน 0.62 บาทต่อกิโลกรัม จะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยไร่ละ 2,884.95 บาท หรือผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัมละ 0.31 บาท

ผลการวิเคราะห์ ในพื้นที่เหมาะสม มีต้นทุนที่เป็นเงินสดมากกว่าในพื้นที่ไม่เหมาะสม เฉลี่ยมากกว่า 580.53 บาทต่อไร่ ส่วนใหญ่เป็นค่าจ้างเครื่องจักรกลการเกษตร ตั้งแต่การเตรียมดิน จ้างปลูกและการเก็บเกี่ยว ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตทั้งหมดมากกว่าพื้นที่ไม่เหมาะสม เฉลี่ยมากกว่า 428.15 บาทต่อไร่ และในพื้นที่เหมาะสมมีการบริหารจัดการที่ดีกว่า ทำให้ผลผลิตต่อไร่สูงกว่า 738.62 กิโลกรัมต่อไร่ อย่างไรก็ตาม แม้การปลูกอ้อยในพื้นที่ไม่เหมาะสมมีผลผลิตต่อไร่ที่น้อยกว่าแต่มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าด้วย ส่งผลให้ผลตอบแทนสุทธิทั้งสองพื้นที่แตกต่างกันเพียงร้อยละ 258.77 บาท (ปี 2559 ประสบปัญหาภัยแล้ง ฝนทิ้งช่วงและการระบาดของโรคใบขาวทำให้ต้นอ้อยเจริญเติบโตไม่ดี ส่งผลให้ผลผลิตต่อไร่ลดลงกว่าปีปกติ (ปีปกติเฉลี่ย 13,000 – 15,000 กิโลกรัมต่อไร่)

ตารางที่ 24 เปรียบเทียบต้นทุน ผลตอบแทน และผลตอบแทนสุทธิการผลิตอ้อยโรงงาน ในพื้นที่ S1+S2 และ S3+N

หน่วย : บาท/ไร่

รายการ	พื้นที่เหมาะสม			พื้นที่ไม่เหมาะสม		
	เงินสด	ประเมิน	รวม	เงินสด	ประเมิน	รวม
1. ต้นทุนผันแปร	5,692.67	436.77	6,129.44	4,863.13	931.22	5,794.35
			(79.07)			(79.11)
1.1 ค่าแรงงาน	2,731.20	406.30	3,137.50	2,315.12	542.51	2,857.63
- เตรียมดิน	307.45	-	307.45	130.64	80.90	211.54
- ปลูก	287.77	1.42	289.19	131.09	77.90	208.99
- ดูแลรักษา	425.56	404.88	830.44	469.72	383.71	853.43
- เก็บเกี่ยว	1,710.42	-	1,710.42	1,583.67	-	1,583.67
1.2 ค่าวัสดุ	2,564.31	-	2,564.31	2,208.72	323.74	2,532.46
- ค่าพันธุ์	1,059.06	-	1,059.06	484.64	257.08	741.72
- ค่าปุ๋ย	867.63	-	867.63	1,229.87	58.05	1,287.92
- ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช	560.79	-	560.79	430.24	-	430.24
- ค่าสารอื่นๆ และวัสดุปรับปรุงดิน	19.52	-	19.52	36.30	8.61	44.91
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	36.79	-	36.79	9.92	-	9.92
- ค่าวัสดุการเกษตรและวัสดุสิ้นเปลือง	20.52	-	20.52	16.85	-	16.85
- ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	-	-	-	0.90	-	0.90
1.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	397.16	30.47	427.63	339.29	64.97	404.26
2. ต้นทุนคงที่	545.32	1,077.61	1,622.93	794.33	735.54	1,529.87
			(20.93)			(20.89)
2.1 ค่าเช่าที่ดิน	545.32	1,058.55	1,603.87	794.33	733.22	1,527.55
2.2 ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร	-	13.20	13.20	-	1.69	1.69
2.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร	-	5.86	5.86	-	0.63	0.63
3. ต้นทุนรวมต่อไร่	6,237.99	1,514.38	7,752.37	5,657.46	1,666.76	7,324.22
			(100)			(100)
4. ต้นทุนรวมต่อกิโลกรัม (บาท/กิโลกรัม)	0.63	-	0.78	0.62	-	0.80
5. ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	-	-	9,924.01	-	-	9,185.39
6. ราคาที่เกษตรกรขายได้ที่ไร่นา (บาท/กิโลกรัม)	-	-	0.93	-	-	0.93
7. ผลตอบแทนต่อไร่	-	-	9,229.33	-	-	8,542.41
8. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่	2,991.34	-	1,476.96	2,884.95	-	1,218.19
9. ผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัม	0.30	-	0.15	0.31	-	0.13

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 7

3.1.3) มันสำปะหลังโรงงาน

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในจังหวัดชัยนาท มีการปลูกในพื้นที่ S2 เท่ากับ 38,039 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 87.78 ปลูกในพื้นที่ S3 เท่ากับ 4,678 ไร่ และปลูกในพื้นที่ N เท่ากับ 610 ไร่ คิดเป็นเพียงร้อยละ 10.82 และ 1.41 ตามลำดับ

การปลูกมันสำปะหลังโรงงาน ในพื้นที่ความเหมาะสมต่างๆ ของจังหวัดชัยนาท

ประเภท	ระดับความเหมาะสมของดิน								
	S1		S2		S3		N		รวม
	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่
มันสำปะหลัง	-	-	38,038	87.78	4,687	10.82	609	1.41	43,334

ผลการวิเคราะห์ ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต ปี 2559/60 (ตารางที่ 25)

1) ในพื้นที่เหมาะสม(S2) มีต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังทั้งหมด เฉลี่ยไร่ละ 5,564.04 บาท เป็นต้นทุนผันแปร 4,359.02 บาท และต้นทุนคงที่ 1,205.02 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 78.34 และ 21.66 ของต้นทุนทั้งหมดตามลำดับ ผลผลิตเฉลี่ย 3,314.63 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้ 1.85 บาทต่อกิโลกรัม รายได้จากการขายมัน เฉลี่ยไร่ละ 6,132.07 บาท จะได้รับผลตอบแทนสุทธิ เฉลี่ยไร่ละ 568.03 บาท หรือมีต้นทุนเฉลี่ยกิโลกรัมละ 1.68 บาท และผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัมเท่ากับ 0.17 บาท เป็นรายได้ที่สูงกว่าต้นทุนการผลิต เท่ากับร้อยละ 10.21 ของต้นทุนการผลิต)

เมื่อพิจารณาเฉพาะต้นทุนการผลิตที่เป็นเงินสด เฉลี่ยไร่ละ 4,499.05 บาท หรือต้นทุนกิโลกรัมละ 1.36 บาท ได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยไร่ละ 1,633.01 บาท หรือผลตอบแทนสุทธิกิโลกรัมละ 0.49 บาท

2) ในพื้นที่ไม่เหมาะสม(S3+N) มีต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังทั้งหมด เฉลี่ยไร่ละ 5,776.61 บาท เป็นต้นทุนผันแปร 4,566.83 บาท และต้นทุนคงที่ 1,209.78 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 79.06 และ 20.94 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ตามลำดับ ผลผลิตเฉลี่ย 3,280.98 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่ขายได้ 1.85 บาทต่อกิโลกรัม รายได้จากการขายมัน เฉลี่ยไร่ละ 6,069.81 บาท ได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยไร่ละ 293.20 บาท หรือมีต้นทุนเฉลี่ยกิโลกรัมละ 1.76 บาท ผลตอบแทนสุทธิกิโลกรัมละ 0.09 บาท (ผลตอบแทนสุทธির้อยละ 5.08 ของต้นทุนการผลิต)

เมื่อพิจารณาเฉพาะต้นทุนการผลิตที่เป็นเงินสด เฉลี่ยไร่ละ 4,563.35 บาท หรือต้นทุนกิโลกรัมละ 1.39 บาท จะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยไร่ละ 1,506.46 บาท หรือผลตอบแทนสุทธิกิโลกรัมละ 0.46 บาท

ผลการวิเคราะห์ พื้นที่เหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลังในจังหวัดชัยนาท มีพื้นที่เหมาะสมเพียงระดับปานกลาง (S2) เท่านั้น ดังนั้น ในพื้นที่เหมาะสมและในพื้นที่ไม่เหมาะสม จึงมีต้นทุนการผลิตและผลผลิตต่อไร่ไม่แตกต่างกันมากนัก กล่าวคือ ต้นทุนการผลิตแตกต่างกันเพียง 212.57 บาทต่อไร่ ผลผลิตต่อไร่ต่างกันเพียง 33.65 กิโลกรัมต่อไร่ และผลตอบแทนสุทธิต่างกัน 274.83 บาทต่อไร่ (ในปี 2559 ผลผลิตต่อไร่ลดลงเนื่องจากปัญหาภัยแล้ง)

ตารางที่ 25 เปรียบเทียบต้นทุน ผลตอบแทนและผลตอบแทนสุทธิ การผลิตมันสำปะหลัง ในพื้นที่ S1+S2 และ S3+N

หน่วย : บาท/ไร่

รายการ	พื้นที่เหมาะสม			พื้นที่ไม่เหมาะสม		
	เงินสด	ประเมิน	รวม	เงินสด	ประเมิน	รวม
1. ต้นทุนผันแปร	3,703.74	655.28	4,359.02	3,935.73	631.10	4,566.83
			(78.34)			(79.06)
1.1 ค่าแรงงาน	2,408.62	224.86	2,633.48	2,472.01	261.10	2,733.11
- เตรียมดิน	635.60	50.19	685.79	681.66	58.23	739.89
- ปลูก	268.22	-	268.22	251.65	42.00	293.65
- ดูแลรักษา	382.48	174.67	557.15	367.21	127.88	495.09
- เก็บเกี่ยว	1,122.32	-	1,122.32	1,171.49	32.99	1,204.48
1.2 ค่าวัสดุ	1,036.72	384.70	1,421.42	1,189.13	325.97	1,515.10
- ค่าพันธุ์	320.79	361.28	682.07	404.14	324.09	728.23
- ค่าปุ๋ย	505.42	21.10	526.52	517.14	1.88	519.02
- ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช	127.81	-	127.81	156.78	-	156.78
- ค่าสารอื่นๆ และวัสดุปรับปรุงดิน	43.32	2.32	45.64	51.15	-	51.15
- ค่าวัสดุการเกษตรและวัสดุสิ้นเปลือง	39.38	-	39.38	3.01	-	3.01
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	-	-	-	56.91	-	56.91
- ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	-	-	-	-	-	-
1.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	258.40	45.72	304.12	274.59	44.03	318.62
2. ต้นทุนคงที่	795.31	409.71	1,205.02	627.62	582.16	1,209.78
			(21.66)			(20.94)
2.1 ค่าเช่าที่ดิน	795.31	409.71	1,205.02	627.62	579.35	1,206.97
2.2 ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร	-	-	-	-	2.33	2.33
2.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร	-	-	-	-	0.48	0.48
3. ต้นทุนรวมต่อไร่	4,499.05	1,064.99	5,564.04	4,563.35	1,213.26	5,776.61
			(100)			(100)
4. ต้นทุนรวมต่อกิโลกรัม (บาท/กิโลกรัม)	1.36	-	1.68	1.39	-	1.76
5. ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	-	-	3,314.63	-	-	3,280.98
6. ราคาที่เกษตรกรขายได้ที่ไร่นา (บาท/กิโลกรัม)	-	-	1.85	-	-	1.85
7. ผลตอบแทนต่อไร่	-	-	6,132.07	-	-	6,069.81
8. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่	1,633.01	-	568.03	1,506.46	-	293.20
9. ผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัม	0.49	-	0.17	0.46	-	0.09

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 7

3.1.4 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในจังหวัดชัยนาท มีการปลูกในพื้นที่ S1 S2 เท่ากับ 1,392 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 87.85 ปลูกในพื้นที่ S3 เท่ากับ - ไร่ และปลูกในพื้นที่ N เท่ากับ 192 ไร่ คิดเป็นเพียงร้อยละ 12.15

การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในพื้นที่ความเหมาะสมต่างๆ ของจังหวัดชัยนาท

ประเภท	ระดับความเหมาะสมของดิน								
	S1		S2		S3		N		รวม
	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	13	0.82	1,379	87.03		-	192	12.15	1,584

ผลการวิเคราะห์ ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต ปี 2559/60 (ตารางที่ 26)

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีต้นทุนการผลิต เฉลี่ยไร่ละ 4,282.53 บาท เป็นต้นทุนผันแปร 3,189.63 บาท และต้นทุนคงที่ 1,092.90 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 74.48 และ 25.52 ของต้นทุนทั้งหมดตามลำดับ ผลผลิตเฉลี่ย 851.46 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้ 6.32 บาทต่อกิโลกรัม รายได้จากการขาย เฉลี่ยไร่ละ 5,381.27 บาท จะได้ผลตอบแทนสุทธิ เฉลี่ยไร่ละ 1,098.74 บาท หรือมีต้นทุนเฉลี่ยกิโลกรัมละ 5.03 บาท และผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัมเท่ากับ 1.29 บาท เป็นรายได้ที่สูงกว่าต้นทุนการผลิต เท่ากับร้อยละ 25 ของต้นทุนการผลิต)

เมื่อพิจารณาเฉพาะต้นทุนการผลิตที่เป็นเงินสด เฉลี่ยไร่ละ 4,079.34 บาท หรือต้นทุนกิโลกรัมละ 4.79 บาท ได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยไร่ละ 1,301.93 บาท หรือผลตอบแทนสุทธิกิโลกรัมละ 1.53 บาท

ตารางที่ 26 ต้นทุน ผลตอบแทนและผลตอบแทนสุทธิ การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จังหวัดชัยนาท

หน่วย : บาท/ไร่

รายการ	เฉลี่ย			ร้อยละ
	เงินสด	ประเมิน	รวม	
1. ต้นทุนผันแปร	3,133.63	56.00	3,189.63	74.48
1.1 ค่าแรงงาน	1,816.84	54.72	1,871.56	43.70
- เตรียมดิน	790.49	-	790.49	18.46
- ปลุก	113.54	38.89	152.43	3.56
- ดูแลรักษา	202.71	15.83	218.54	5.10
- เก็บเกี่ยว	710.10	-	710.10	16.58
1.2 ค่าวัสดุ	1,245.34	-	1,245.34	29.08
- ค่าพันธุ์	554.58	-	554.58	12.95
- ค่าปุ๋ย	619.86	-	619.86	14.47
- ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช	63.96	-	63.96	1.49
- ค่าสารอื่นๆ และวัสดุปรับปรุงดิน	6.94	-	6.94	0.16
- ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	-	-	-	-
1.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	71.45	1.28	72.73	1.70
2. ต้นทุนคงที่	945.71	147.19	1,092.90	25.52
2.1 ค่าเช่าที่ดิน	945.71	146.75	1,092.46	25.51
2.2 ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร	-	0.43	0.43	0.01
2.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร	-	0.01	0.01	-
3. ต้นทุนรวมต่อไร่	4,079.34	203.19	4,282.53	100.00
4. ต้นทุนรวมต่อกิโลกรัม (บาท/กิโลกรัม)	4.79		5.03	
5. ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)			851.46	
6. ราคาที่เกษตรกรขายได้ที่ไร่นา (บาท/กิโลกรัม)			6.32	
7. ผลตอบแทนต่อไร่			5,381.27	
8. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่	1,301.93		1,098.74	
9. ผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัม	1.53		1.29	

ที่มา : จากการสำรวจ

3.1.5) สุกร

ผลการวิเคราะห์ ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต ปี 2559 (ตารางที่ 27)

ต้นทุนการผลิตสุกร เฉลี่ยตัวละ 5,051.07 บาท น้ำหนักเฉลี่ยตัวละ 105 กิโลกรัม ราคาที่เกษตรกรขายได้กิโลกรัมละ 62.42 บาท ผลตอบแทนต่อตัว 6,554.10 บาท และได้ผลตอบแทนสุทธิเท่ากับ 1,503.03 บาทต่อตัว หรือผลตอบแทนสุทธิกิโลกรัมละ 14.31 บาท

เมื่อพิจารณาผลตอบแทนจากต้นทุนที่เป็นเงินสด พบว่า การเลี้ยงสุกรมีผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยตัวละ 1,759.87 บาท หรือผลตอบแทนสุทธิกิโลกรัมละ 16.76 บาท

ตารางที่ 27 ต้นทุน ผลตอบแทนการผลิตสุกรขุน จังหวัดชัยนาท ปี 2559

หน่วย : ตัว

รายการ	เฉลี่ย		
	เงินสด	ประเมิน	รวม
1. ต้นทุนผันแปร	4,794.23	175.89	4,970.12
			(98.12)
1.1 ค่าแรงงาน	40.23	44.87	85.10
1.2 ค่าวัสดุ	4,754.00	-	4,754.00
- ค่าพันธุ์สัตว์	1,263.35	-	1,263.35
- ค่าอาหาร	3,217.35	-	3,217.35
- ค่ายาป้องกันโรคฯ	196.01	-	196.01
- ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า	73.42	-	73.42
- ค่าวัสดุสิ้นเปลือง และอื่นๆ	3.87	-	3.87
1.3 ค่าเสียโอกาสในการลงทุน	-	131.02	131.02
2. ต้นทุนคงที่	-	80.95	80.95
			(1.60)
2.1 ค่าเช่าที่ดิน	-	3.19	3.19
2.2 ค่าเสื่อมโรงเรือนและอุปกรณ์	-	24.34	24.34
2.3 ค่าเสียโอกาสโรงเรือนและอุปกรณ์	-	53.42	53.42
3. ต้นทุนการผลิตทั้งหมด	4,794.23	256.84	5,051.07
			(100)
4. น้ำหนักเฉลี่ย (กก./ตัว)			105.00
5. ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)			62.42
6. ผลตอบแทนต่อตัว			6,554.10
7. ผลตอบแทนสุทธิต่อตัว	1,759.87		1,503.03
8. ผลตอบแทนสุทธิต่อ กก.	16.79		14.31

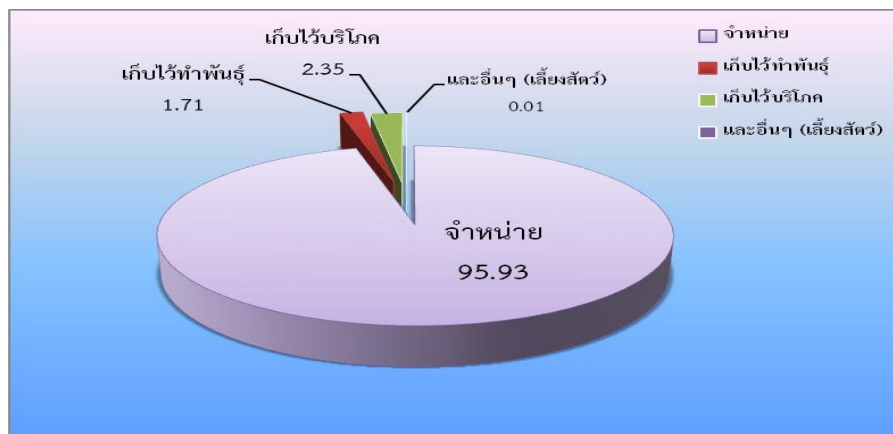
ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 7

3.2 การจัดทำบัญชีสมดุลและวิถีตลาด สินค้า Top 4 ของจังหวัดชัยนาท ปีเพาะปลูก 2559/60

➤ ข้าว

การจำแนกแจกจ่ายผลผลิตข้าว ของครัวเรือนผู้ปลูกข้าวนาปีในจังหวัดชัยนาท พบว่า ผลผลิตเกือบทั้งหมดร้อยละ 95.93 เกษตรกรจะนำไปจำหน่าย ผลผลิตร้อยละ 1.71 เก็บไว้ทำพันธุ์ เกษตรกรเก็บข้าวเปลือกไว้บริโภคเอง ร้อยละ 2.35 และอื่นๆ (เลี้ยงสัตว์) ประมาณร้อยละ 0.01 ตามลำดับ เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวขายข้าวเปลือก แต่ซื้อข้าวสารมาบริโภค เนื่องจาก ข้าวที่ปลูกไม่นิยมนำมาบริโภคภายในครัวเรือน ประกอบกับเกษตรกรส่วนใหญ่ในปัจจุบันไม่มียุ้งฉางไว้สำหรับเก็บข้าวเปลือก และไม่มีลานตากข้าว

การจำแนกแจกจ่ายผลผลิต (ข้าว) ของครัวเรือนผู้ปลูกข้าว จังหวัดชัยนาท

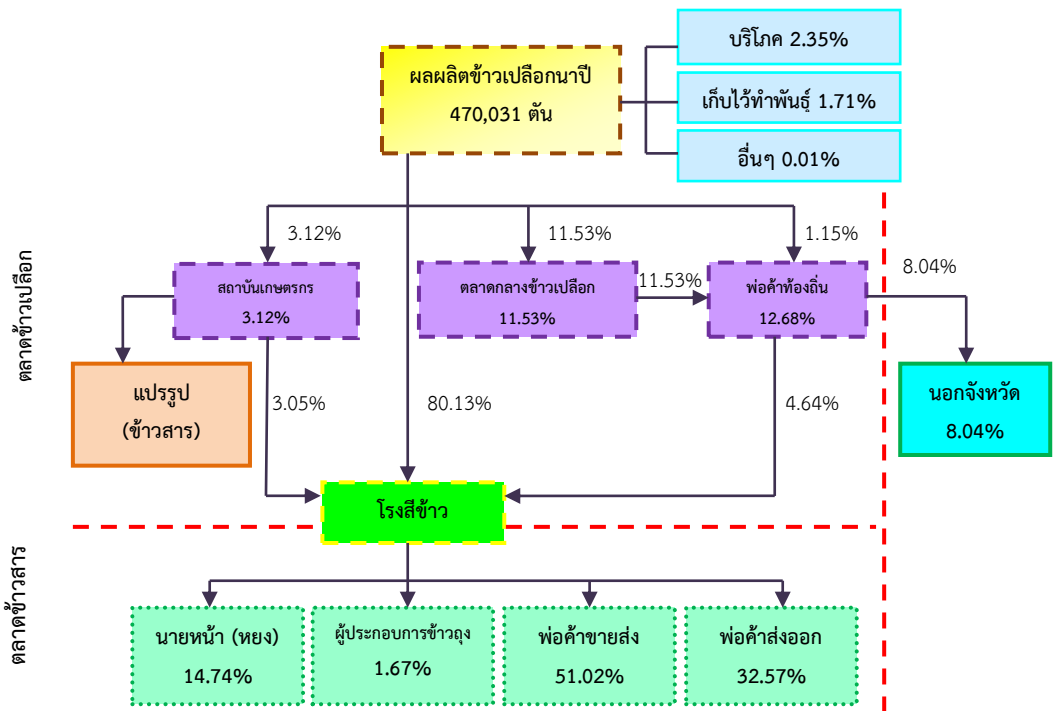

ปัจจุบันเกษตรกรส่วนใหญ่มักขายผลผลิตให้โรงสีข้าวโดยตรง โดยจ้างรถบรรทุกขนส่งข้าวไปยังโรงสี ค่าขนส่งขึ้นอยู่กับระยะทางและจำนวนผลผลิต โดยเฉลี่ยค่าขนส่งอยู่ที่ประมาณตันละ 100-150 บาท

วิถีตลาดข้าวเปลือก ผ่านช่องทางการตลาด 4 ช่องทาง พอสังเขป ได้ดังนี้

- จำหน่ายให้โรงสีข้าว ผลผลิตข้าวเปลือกร้อยละ 80.13 เกษตรกรเป็นผู้นำมาจำหน่ายเอง ร้อยละ 4.64 มาจากพ่อค้าท้องถิ่น และร้อยละ 3.05 มาจากสหกรณ์การเกษตร รวมจำหน่ายให้โรงสี ร้อยละ 87.82
- จำหน่ายให้กับสถาบันเกษตรกร ร้อยละ 3.12 เป็นผลผลิตมาจากเกษตรกรทั้งหมด ซึ่งมีการนำข้าวเปลือกร้อยละ 0.07 มาแปรรูปเป็นข้าวสารเพื่อจำหน่าย และอีกร้อยละ 3.05 จำหน่ายให้กับโรงสี (ในปี 2559 มีสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดชัยนาทจำนวน 3 แห่ง ที่มีบทบาทในการดำเนินการธุรกิจ ซื้อ-ขายข้าวเปลือก)
- จำหน่ายให้กับพ่อค้าท้องถิ่น ร้อยละ 12.68 เป็นผลผลิตซื้อมาจากเกษตรกรร้อยละ 1.15 และซื้อมาจากตลาดกลางข้าวเปลือกร้อยละ 11.53 ซึ่งผลผลิตของพ่อค้าท้องถิ่นจะนำไปขายให้โรงสีข้าวในจังหวัดร้อยละ 4.64 และขายนอกจังหวัดร้อยละ 8.04
- จำหน่ายโดยผ่านตลาดกลางข้าวเปลือก ร้อยละ 11.53 ซึ่งพ่อค้าท้องถิ่นจะเป็นผู้รวบรวมรับซื้อทั้งหมด (ตลาดกลางข้าวเปลือกหรือ “ท่าข้าว” ปัจจุบันเหลือไม่กี่แห่งที่ยังทำหน้าที่เป็นตลาดกลาง)

วิถีตลาดข้าวเปลือก/ข้าวสาร

➤ ปริมาณผลผลิต (Supply) และความต้องการ (Demand)

ปีเพาะปลูก 2559/60 ผลผลิตข้าวเปลือกเจ้าหน้าปีจังหวัดชัยนาท เท่ากับ 1.07 ล้านตัน เป็นผลผลิตของจังหวัด 0.47ล้านตัน และนำเข้าจากจังหวัดอื่น 0.60 ล้านตัน โดยมีพ่อค้าเป็นผู้รวบรวมมาจากจังหวัดทางภาคเหนือ และจังหวัดใกล้เคียง ความต้องการใช้ข้าวเปลือกเจ้าหน้าปีจังหวัดชัยนาท เท่ากับ 1.41 ล้านตัน ส่วนใหญ่ใช้ในด้านอุตสาหกรรม ซึ่งโรงสีมีความต้องการใช้ข้าวเปลือกหน้าปีเพื่อแปรรูปประมาณ 1.35 ล้านตัน แต่โรงสีสามารถหาซื้อข้าวเปลือกได้เพียงจำนวน 1.02 ล้านตัน และผลผลิตส่วนหนึ่ง เกษตรกรเก็บไว้ทำพันธุ์ เก็บไว้บริโภคเอง และอื่นๆ (ใช้เลี้ยงสัตว์) รวม 19,130.26 ตัน และมีการขายข้าวออกไปนอกจังหวัด 37,807.36 ตัน มีผลผลิตข้าวเปลือกเจ้าหน้าปีส่วนขาดประมาณ 0.33 ล้านตันต่อปี จะเห็นว่า ผลผลิตข้าวเปลือกเจ้าหน้าปีในจังหวัด+นำเข้า ไม่เพียงพอกับความต้องการด้านอุตสาหกรรม

หน่วย : ตัน

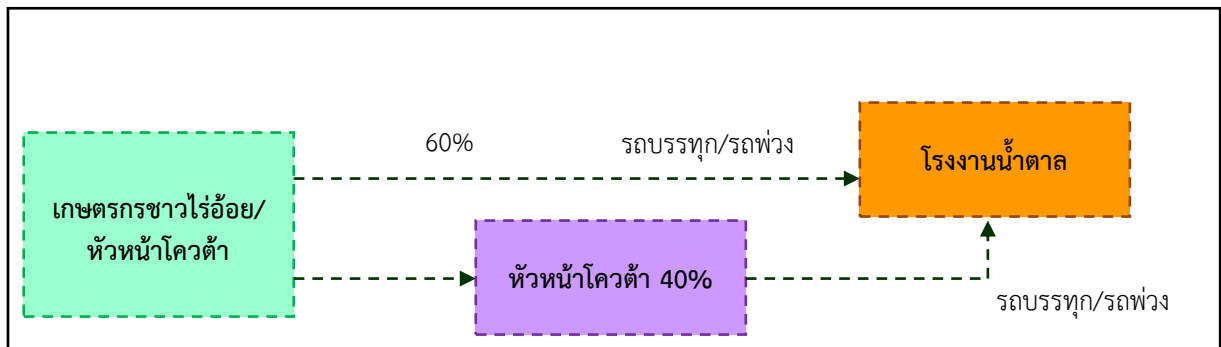
สินค้า	ผลผลิต			ความต้องการใช้			ส่วนขาด (-)/ ส่วนเกิน (+)
	ผลผลิต ในจังหวัด	นำเข้า	รวม	ความต้องการ ใช้ในจังหวัด	ส่งออก	รวม	
ข้าวเปลือกหน้าปี	470,031	605,460.22	1,075,491.22	1,372,131.01	37,807.36	1,409,938.37	- 334,447.15

หมายเหตุ : จากการสำรวจ

➤ อ้อยโรงงาน

เกษตรกรชาวไร่อ้อยนำผลผลิตอ้อยโรงงานไปส่งให้กับโรงงานน้ำตาลโดยตรง (ประมาณร้อยละ 60) และหัวหน้ากลุ่มชาวไร่อ้อย/หัวหน้าโคเวตา ทำการจัดคิวอ้อยของเกษตรกรชาวไร่อ้อยรายย่อยในกลุ่มส่งให้กับโรงงานน้ำตาล (ประมาณร้อยละ 40) ส่วนใหญ่จะใช้รถบรรทุกและรถพ่วงในการขนส่งอ้อยเข้าโรงงานน้ำตาล ซึ่งในจังหวัดชัยนาทไม่มีโรงงานน้ำตาลในจังหวัด ดังนั้นเกษตรกรชาวไร่อ้อยต้องส่งอ้อยไปเข้าหีบในโรงงานน้ำตาลของจังหวัดอื่นที่อยู่ใกล้พื้นที่ปลูกอ้อย มี 5 แห่ง คือ โรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาลสุพรรณบุรี อำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี มีกำลังการผลิต 0.63 ล้านตันต่อปี โรงงานน้ำตาลมิตรผล อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี มีกำลังการผลิต 3.23 ล้านตันต่อปี โรงงานน้ำตาลสิงห์บุรี อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี มีกำลังการผลิต 1.65 ล้านตันต่อปี โรงงานเกษตรไทยอินเตอร์เนชั่นแนลซูการ์คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) อำเภอดาศิล จังหวัดนครสวรรค์ มีกำลังการผลิต 6.00 ล้านตันต่อปี และโรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี มีกำลังการผลิต 1.79 ล้านตันต่อปี

วิถีตลาดอ้อยโรงงาน

➤ ปริมาณผลผลิต (Supply) และความต้องการ (Demand)

ปี 2559/2560 สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายได้พยากรณ์ปริมาณผลผลิตอ้อยโรงงานจังหวัดชัยนาทประมาณ 1,336,923 ตัน เนื่องจากจังหวัดชัยนาทไม่มีโรงงานน้ำตาล เกษตรกรชาวไร่อ้อยจังหวัดชัยนาทส่งอ้อยไปเข้าหีบในโรงงานน้ำตาลของจังหวัดสุพรรณบุรี นครสวรรค์ และสิงห์บุรี ซึ่งความต้องการปริมาณอ้อยของโรงงานน้ำตาลยังมีอีกจำนวนมาก ปัจจุบันมีโรงงานน้ำตาลจังหวัดข้างเคียงเข้ามาตั้งจุดรับซื้อเพื่อป้อนเข้าโรงงาน และได้สนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่ปรับเปลี่ยนพื้นที่การเกษตรมาปลูกอ้อยโรงงาน โดยมีมาตรการจูงใจด้านต่างๆ ประกอบกับในอนาคตจะมีการสร้างโรงงานน้ำตาลที่อำเภอหนองมะโมง

หน่วย : ตัน

สินค้า	ผลผลิต			ความต้องการใช้			ส่วนขาด (-)/ ส่วนเกิน (+)
	ผลผลิต ในจังหวัด	นำเข้า	รวม	ความต้องการ ใช้ในจังหวัด	ส่งออก	รวม	
อ้อยโรงงาน	1,336,923	-	1,336,923	-	1,336,923	1,336,923	-

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

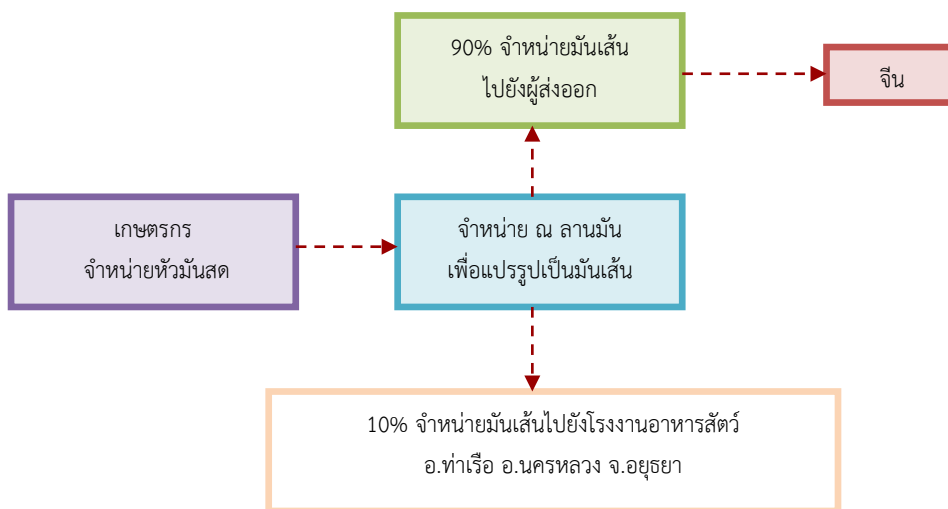
➤ มั่นสำปะหลังโรงงาน

เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังจะจำหน่ายหัวมันสด ณ ลานมัน ร้อยละ 100 มีผู้ประกอบการลานมัน รายใหญ่และรายย่อยในจังหวัดชัยนาท จำนวน 24 ลาน โดยความต้องการใช้หัวมันสดเท่ากับ 276,330 ตันต่อปี ผลิตเป็นมันเส้น เพื่อจำหน่ายไปยังผู้ส่งออกและโรงงานผลิตอาหารสัตว์

โดยร้อยละ 90 ผู้ส่งออก ส่งไปจำหน่ายต่างประเทศ (จีน) และร้อยละ 10 ส่งไปโรงงานอาหารสัตว์ ได้แก่ อ.ท่าเรือ และ อ.นครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดชัยนาท ไม่มีโรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลัง

ทั้งนี้ ในช่วงเดือน ธันวาคม 2559-เมษายน 2560 ลานมันในจังหวัดชัยนาทจะรับซื้อผลผลิตมัน สำปะหลังจากเกษตรกรในพื้นที่เป็นหลัก

วิถีตลาดมันสำปะหลัง

➤ ปริมาณผลผลิต (Supply) และความต้องการ (Demand)

ปีการผลิต 2559/2560 คาดการณ์ผลผลิตที่ผลิตได้ในจังหวัดชัยนาท จำนวน 229,337 ตัน โดยมีการรับซื้อหัวมันสดจากจังหวัดใกล้เคียงบ้างเล็กน้อย คือ จังหวัดอุทัยธานีและนครสวรรค์ ความต้องการของผู้ประกอบการลานมัน มีความต้องการใช้หัวมันสดรวม 276,607 ตัน มีผลผลิตส่วนขาดอยู่ 24,336 ตัน ทั้งนี้ ความต้องการใช้ของลานมันมีมากกว่าผลผลิตในจังหวัด นั่นคือ ลานมันยังสามารถรองรับผลผลิตหัวมันสดของเกษตรกรได้

หน่วย : ตัน

สินค้า	ผลผลิต			ความต้องการใช้			ส่วนขาด (-)/ ส่วนเกิน (+)
	ผลผลิต ในจังหวัด	นำเข้า	รวม	ความต้องการ ใช้ในจังหวัด	ส่งออก	รวม	
มันสำปะหลัง	229,337	22,934	252,271	276,330	277	276,607	-24,336

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

➤ **ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์**

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นพืชที่มีศักยภาพ นอกเขตชลประทานสามารถปลูกได้ทั้งต้นฝนและปลายฝน และใช้ปลูกในฤดูแล้งหลังเก็บเกี่ยวข้าวในพื้นที่ชลประทาน หรือพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำที่สามารถนำมาใช้ได้เพียงพอต่อการปลูก เนื่องจากข้าวโพดใช้น้ำน้อยกว่าการทำนา ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นพืชที่มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมอาหารสัตว์ แต่เนื่องจากในจังหวัดชัยนาทไม่มีโรงงานอาหารสัตว์ เกษตรกรจึงขายผลผลิตให้พ่อค้าต่างถิ่นซึ่งมารับซื้อถึงไร่นา

➤ **ปริมาณผลผลิต (Supply) และความต้องการ (Demand)**

ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จังหวัดชัยนาท ประมาณ 6,815 ตัน ขายให้พ่อค้าต่างถิ่นนอกจังหวัด
ทั้งหมด

หน่วย : ตัน

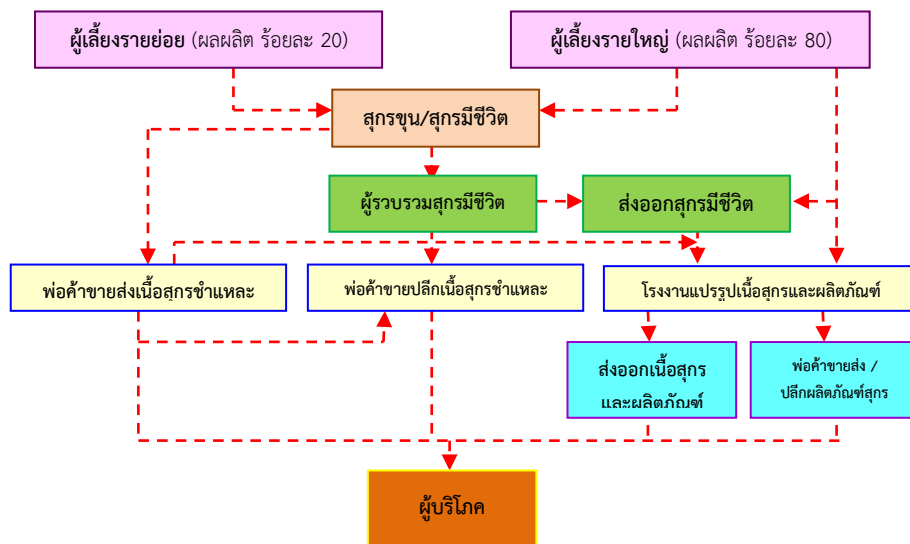
สินค้า	ผลผลิต			ความต้องการใช้			ส่วนขาด (-)/ ส่วนเกิน (+)
	ผลผลิต ในจังหวัด	นำเข้า	รวม	ความต้องการ ใช้ในจังหวัด	ส่งออก	รวม	
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	6,815	-	6,815	-	6,815	6,815	-

ที่มา : จากการสำรวจ

➤ **สุกร**

ผลผลิตสุกรในจังหวัด (ร้อยละ 92) และนำเข้าจากจังหวัดอื่น (ร้อยละ 8) โดยผลผลิตในจังหวัดมาจากผู้เลี้ยงรายย่อย(ร้อยละ 20) และผู้เลี้ยงรายใหญ่(ร้อยละ 80) ซึ่งมีทั้งฟาร์มขนาดใหญ่และฟาร์มบริษัทที่ให้เกษตรกรเลี้ยงแบบมีสัญญาผูกพันหรือเกษตรกรพันธสัญญา (Contract Farming) โดยมีพ่อค้ามารับซื้อสุกรมีชีวิตเพื่อรวบรวมส่งให้ผู้ค้าฆ่าแหละ โดยที่พ่อค้าขายส่งเนื้อสุกรฆ่าแหละจะจำหน่ายเนื้อสุกรให้ผู้บริโภคโดยตรง หรือจำหน่ายให้พ่อค้าขายปลีกเนื้อสุกรฆ่าแหละเพื่อจำหน่ายให้ผู้บริโภคในจังหวัด หรือส่งออกไปจำหน่ายให้ผู้บริโภคที่จังหวัดอื่น โดยสุกรจากผู้เลี้ยงรายย่อยจะถูกฆ่าแหละและส่งขายในจังหวัด สำหรับสุกรจากฟาร์มขนาดใหญ่และฟาร์มบริษัทบางส่วนจะถูกส่งไปแปรรูปที่โรงงานแปรรูป เพื่อจำหน่ายให้ผู้บริโภคผ่านพ่อค้าขายส่งหรือพ่อค้าขายปลีกผลิตภัณฑ์สุกร รวมทั้งส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ

วิถีตลาดสุกร

➤ **ปริมาณผลผลิต (Supply) และความต้องการ (Demand)**

ปี 2560 คาดว่าผลผลิตสุกรในจังหวัดชัยนาทมีปริมาณ 75,000 ตัว แบ่งเป็น ผลผลิตของจังหวัดปริมาณ 69,300 ตัว หรือร้อยละ 92 ของผลผลิตรวม และนำเข้าจากจังหวัดอื่น ปริมาณ 5,700 ตัว หรือร้อยละ 8 ของผลผลิตรวม คาดว่ามีสุกรเข้าโรงฆ่าในจังหวัดชัยนาท ปริมาณ 30,000 ตัว หรือร้อยละ 42 ของการใช้รวม และส่งออกไปจังหวัดอื่น ปริมาณ 42,000 ตัว หรือร้อยละ 58 ของการใช้รวม ผลผลิตส่วนเกินปริมาณ 3,000 ตัว ซึ่งเป็นสุกรที่รอไปเข้าโรงฆ่าในจังหวัดอื่นๆ

หน่วย : ตัว

สินค้า	ผลผลิต			ความต้องการใช้			ส่วนขาด (-)/ ส่วนเกิน (+)
	ผลผลิต ในจังหวัด	นำเข้า	รวม	ความต้องการ ใช้ในจังหวัด	ส่งออก	รวม	
สุกร (ตัว)	69,300	5,700	75,000	30,000	42,000	72,000	+3,000

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

3.3 ผลการวิเคราะห์พื้นที่ที่เหมาะสมของพืชทดแทนข้าว

ในการปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) ตามแผนที่ Agri-Map ด้วยการซ้อนทับแผนที่กับพื้นที่ความเหมาะสมของพืช ได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 28 แสดงพื้นที่ของพืชทดแทนข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม

อำเภอ	พื้นที่ไม่เหมาะสม		พื้นที่เหมาะสมของพืช ทดแทนข้าว		
	ในการปลูกข้าว (ไร่)		อ้อยโรงงาน	มันสำปะหลัง	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
เมืองชัยนาท	S3	2,273	-	-	-
	N	1,292	111	351	4
มโนรมย์	S3	417	75	312	13
	N	8,205	98	3,959	2,795
วัดสิงห์	S3	645	11	249	94
	N	5,059	3	3,683	2
สรรพยา	S3	3,220	-	-	-
	N	-	-	-	-
สรรคบุรี	S3	3,340	-	-	-
	N	928	-	-	-
หันคา	S3	4,578	603	1,453	418
	N	17,255	3,356	13,571	2,742
หนองมะโมง	S3	957	-	288	61
	N	5,676	-	4,518	1,371
เนินขาม	S3	121	-	118	3
	N	9,722	14	8,450	-
รวม	S3	15,551	688	2,421	590
	N	48,137	3,581	34,533	6,915
	S3+N	63,688	4,269	36,954	7,505

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 7

3.4 สินค้าทางเลือกอื่น/กิจกรรมเสริม/เกษตรแบบผสมผสาน

3.4.1) การปลูกพืชอาหารสัตว์

ในปัจจุบันพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ได้ลดลงมาก เนื่องจากมีการนำพื้นที่ไปปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นๆ ทดแทน ส่งผลให้พืชอาหารสัตว์ลดลง ผลผลิตอาหารสัตว์ไม่เพียงพอกับความต้องการ การปลูกพืชอาหารสัตว์เป็นทางเลือกหนึ่งที่เหมาะกับเกษตรกรที่เลี้ยงปศุสัตว์ เป็นการเพิ่มแหล่งอาหารตลอดทั้งปีให้แก่สัตว์ที่เลี้ยง และช่วยลดต้นทุนอาหารสัตว์ในฟาร์มตนเอง และเป็นการลดพื้นที่ทำนาในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมตามนโยบายของรัฐบาล

หญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 เป็นพืชอาหารสัตว์ที่สำคัญที่มีคุณสมบัติดีเด่น คือ ให้ผลผลิตสูง โปรตีนสูง ปลูกง่าย เจริญเติบโตเร็ว และสัตว์ชอบกิน เป็นพืชอาหารสัตว์ที่มีความเหมาะสมที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งอาหารหายากสำหรับใช้เลี้ยงสัตว์โดยเฉพาะสัตว์เคี้ยวเอื้อง เช่น โคเนื้อ โคนม กระบือ แพะและแกะ จึงเหมาะสำหรับการปลูกหญ้าเพื่อไว้ใช้เลี้ยงสัตว์ในฟาร์มตนเอง เพื่อลดต้นทุนการผลิต และยังสามารถปลูกเพื่อจำหน่ายก็ได้ราคาดีเช่นกัน เนื่องจากตลาดมีความต้องการสูง

1) การผลิตหญ้าเนเปียร์ เพื่อจำหน่าย (ตารางที่ 29)

หญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 มีต้นทุนการผลิตทั้งหมดเฉลี่ยต่อไร่ 20,763.45 บาทต่อไร่ต่อปี หรือ กิโลกรัมละ 0.48 บาท เป็นต้นทุนผันแปร 15,645.92 บาท หรือร้อยละ 75.36 และต้นทุนคงที่ 5,117.53 บาท หรือร้อยละ 24.64 ของต้นทุนทั้งหมด โดยต้นทุนผันแปรประกอบด้วย ค่าแรงงานต่างๆ ในฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ 40.81 ของต้นทุนทั้งหมด เป็นแรงงานในการเก็บเกี่ยวมากที่สุด รองลงมาเป็นค่าวัสดุ ร้อยละ 28.20 และค่าลงทุนปลูกแปลงหญ้า ร้อยละ 1.42 ของต้นทุนทั้งหมด ส่วนต้นทุนคงที่ประกอบด้วย ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร ค่าเช่า/ค่าใช้ที่ดิน และค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์ฯ

เมื่อพิจารณาต้นทุนการผลิตหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 พบว่า เป็นต้นทุนเงินที่เป็นเงินสดเฉลี่ยต่อไร่ 7,976.44 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.42 และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 12,787.01 บาท หรือร้อยละ 61.58 ของต้นทุนทั้งหมด (ผลงานวิจัยเศรษฐกิจการผลิตและการตลาดหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 : สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เดือนมีนาคม 2559)

สำหรับผลผลิตหญ้าเนเปียร์ใน 1 ปี เก็บเกี่ยวผลผลิตเฉลี่ย 6 รอบต่อปี ผลผลิตเฉลี่ยทั้งปี 43,326.30 กิโลกรัม ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย 1.20 บาทต่อกิโลกรัม ผลตอบแทนสุทธิ 0.72 บาทต่อกิโลกรัม หรือผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 31,228.11 บาทต่อไร่

แต่ถ้าพิจารณาต้นทุนเงินสด เกษตรกรจะได้รับผลตอบแทนสุทธิ 44,015.12 บาท หรือผลตอบแทนสุทธิ 1.02 บาทต่อกิโลกรัม

ตารางที่ 29 ต้นทุน และผลตอบแทนการผลิตหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1

หน่วย : บาท/ไร่

รายการ	เงินสด	ประเมิน	รวม	(ร้อยละ)
1. ต้นทุนผันแปร	7,785.41	7,860.51	15,645.92	75.36
1.1 ค่าลงทุนการปลูกหญ้า	216.46	78.57	295.03	1.42
1.2 ค่าแรงงาน	4,484.24	3,990.07	8,474.31	40.81
- ใส่ปุ๋ย	173.85	436.46	610.31	2.94
- คายหญ้า	61.88	91.56	153.44	0.74
- ฉีดยาฆ่าวัชพืช	54.24	30.82	85.06	0.41
- ให้น้ำ	212.04	796.68	1,008.72	4.85
- เก็บเกี่ยว	3,982.22	2,634.55	6,616.77	31.87
1.3 ค่าวัสดุ	3,084.71	2,768.30	5,853.01	28.20
- ค่าพันธุ์	18.50	220.53	239.03	1.15
- ค่าปุ๋ย	1,346.62	2,547.77	3,894.39	18.76
- ค่าไฟฟ้า	393.68	-	393.68	1.90
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	647.98	-	647.98	3.12
- ค่าวัสดุการเกษตร	44.93	-	44.93	0.22
- ค่าซ่อมแซม	419.23	-	419.23	2.02
- ค่าน้ำ	106.43	-	106.43	0.51
- อื่นๆ	107.34	-	107.34	0.52
1.4 ค่าเสียโอกาสของเงินทุน	-	1,023.56	1,023.56	4.93
2. ต้นทุนคงที่	191.03	4,926.50	5,117.53	24.64
- ค่าเช่าที่ดิน/ค่าใช้ที่ดิน	191.03	1,157.54	1,348.57	6.49
- ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	-	2,859.23	2,859.23	13.77
- ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์	-	909.74	909.74	4.38
3. ต้นทุนรวมต่อไร่	7,976.44	12,787.01	20,763.45	100.00
4. ต้นทุนรวมทั้งหมดต่อกิโลกรัม (บาท/กิโลกรัม)	0.18		0.48	
5. ผลผลิตต่อไร่ (กก.)			43,326.30	
6. ราคาที่เกษตรกรขายได้			1.20	
7. ผลตอบแทนต่อไร่			51,991.56	
8. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ (บาท)	44,015.12		31,228.11	
9. ผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัม (บาท)	1.02		0.72	

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

3.4.2) การผลิตหญ้าเนเปียร์ควบคู่กับการเลี้ยงแม่แพะ เพื่อผลิตลูกจำหน่าย (ตารางที่ 30)

หญ้าเนเปียร์ 1 ไร่ ใช้เลี้ยงแพะเฉลี่ยได้ 30 ตัว (เลี้ยงแบบขังคอก) ผลิตลูกแพะปีละ 2 ครั้ง อัตราการให้ลูกแฝด เฉลี่ย 90 ตัวต่อปี ขายลูกแพะเมื่ออายุ 3 เดือน ตัวผู้ตัวละ 2,200 บาท (น้ำหนัก 20 กิโลกรัม เฉลี่ยกิโลกรัมละ 110 บาท) ลูกแพะตัวเมีย เฉลี่ยตัวละ 3,500 บาท ผลตอบแทนที่ได้รับประมาณ 256,500 บาท ส่วนต้นทุนการเลี้ยงแพะ เปรียบเทียบระหว่างเกษตรกรปลูกหญ้าเอง กับกรณีซื้อหญ้า ดังนี้

1. กรณีปลูกหญ้าเนเปียร์ 1 ไร่ เพื่อไว้ใช้เองในฟาร์ม มีต้นทุนการผลิตหญ้า 20,763 บาทต่อปี เมื่อรวมกับต้นทุนอื่น ๆ เป็นต้นทุนรวม 54,970 บาทต่อปี ได้ผลตอบแทนสุทธิ 201,530 บาท

2. กรณีซื้อหญ้า ถ้าเกษตรกรไม่ปลูกหญ้าเอง จะมีต้นทุนการซื้อหญ้า เป็นเงิน 61,320 บาทต่อปี เมื่อรวมกับต้นทุนอื่น ๆ จะเป็นต้นทุนรวม 95,527 บาทต่อปี จะได้ผลตอบแทนสุทธิ 160,973 บาท

จะเห็นได้ว่า การปลูกแปลงหญ้าเนเปียร์ 1 ไร่ เพื่อไว้ใช้เอง สามารถลดต้นทุนการเลี้ยงแม่แพะ 30 ตัว หรือมีกำไรเพิ่มขึ้นประมาณ 40,557 บาท หรือคิดเฉลี่ยต่อแม่พันธุ์ 1 ตัว สามารถลดต้นทุนการเลี้ยงหรือมีกำไรเพิ่มขึ้น เท่ากับ 1,352 บาท และสามารถขายมูลแพะประมาณปีละ 1,800 บาท หรือ 60 บาทต่อตัวต่อปี

ตารางที่ 30 ต้นทุน ผลตอบแทน การเลี้ยงแม่แพะ 30 ตัว เพื่อผลิตลูกขาย (เลี้ยงแบบขังคอก)

โดยปลูกหญ้าเนเปียร์ไว้ใช้เองในฟาร์ม เปรียบเทียบกรณีปลูกหญ้าเอง กับการซื้อหญ้า

รายการ	รวม(บาท)
ค่าอาหารข้น+เกลือแร่	3,820
ค่ายารักษาโรค+ยาทำคลอด	1,500
ค่าน้ำค่าไฟฟ้า	720
ค่าเสื่อมโรงเรือน	2,500
ค่าเสื่อมพ่อแม่พันธุ์	25,667
ต้นทุน ค่าปลูกหญ้าเนเปียร์ 1 ไร่	20,763
ต้นทุนรวม (ไม่รวมค่าแรงงาน)	54,970
ผลผลิตลูกแพะที่ได้ เฉลี่ย (ตัว)	90
ราคาขาย เฉลี่ยตัวละ (บาท)	2,850
ผลตอบแทนที่ได้รับ	256,500
ผลตอบแทนสุทธิ	201,530
ผลพลอยได้ (มูลแพะ)	1,800
<p>กรณีเกษตรกรไม่ได้ปลูกหญ้าเอง จะมีต้นทุนการซื้อหญ้า 61,320 บาท เท่ากับมีต้นทุนรวม 95,527 บาท ผลตอบแทนสุทธิ ที่ได้รับ 160,973 บาท เมื่อเทียบกับการปลูกหญ้าเอง จะมีผลตอบแทนสุทธิ 201,530 บาท จะเห็นได้ว่า การปลูกหญ้าไว้ใช้เอง สามารถลดต้นทุนหรือมีกำไรเพิ่มขึ้น 40,557 บาท</p>	

ที่มา : จากการสำรวจ

3.4.3) การผลิตหญ้าเนเปียร์ควบคู่กับการเลี้ยงแม่โค เพื่อผลิตลูกจำหน่าย (ตารางที่ 31)

หญ้าเนเปียร์ 1 ไร่ เลี้ยงแม่โค+ลูกโค เฉลี่ยได้ 3 คู่ ขายลูกโคเมื่ออายุประมาณ 8-9 เดือน เฉลี่ยราคาตัวละ 30,000 บาท (น้ำหนัก 250 กิโลกรัม เฉลี่ยกิโลกรัมละ 120 บาท) ผลตอบแทนที่ได้รับประมาณ 90,000 บาท ส่วนต้นทุนการเลี้ยงโค รวม 49,188 บาทต่อปี เป็นต้นทุนการปลูกหญ้าเอง 20,763 บาทต่อปี ได้ผลตอบแทนสุทธิ 40,812 บาท

และสามารถขายมูลโคประมาณปีละ 1,200 บาท หรือ 400 บาทต่อแม่โค+ลูกโค 1 คู่

ตารางที่ 31 ต้นทุน ผลตอบแทน การเลี้ยงแม่โคเนื้อพันธุ์ลูกผสม +ลูกโค จำนวน 3 คู่ โดยปลูกหญ้าเนเปียร์เอง

รายการ	รวม(บาท)
ค่าอาหารข้น+เกลือแร่	15,180
ค่ายารักษาโรค	265
ค่าผสมเทียม	1,500
ค่าน้ำค่าไฟฟ้า	480
ค่าเสื่อมโรงเรือน	2,000
ค่าเสื่อมพ่อแม่พันธุ์	9,000
ต้นทุน ค่าปลูกหญ้าเนเปียร์ 1 ไร่	20,763
ต้นทุนรวม (ไม่รวมค่าแรงงาน)	49,188
ผลผลิตลูกโคที่ได้ เฉลี่ย (ตัว)	3
ราคาขาย เฉลี่ยตัวละ (บาท)	30,000
ผลตอบแทนที่ได้รับ	90,000
ผลตอบแทนสุทธิ	40,812
ผลพลอยได้ (มูลโค)	1,200

ที่มา : จากการสำรวจ

3.4.4) การปลูกพืชสมุนไพร/เครื่องเทศ

การปลูกพืชสมุนไพร/เครื่องเทศ เป็นพืชอีกทางเลือกหนึ่ง ที่สามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้เกษตรกร เป็นพืชใช้น้ำน้อย ทนแล้ง ไม่มีการใช้สารเคมีและไม่ต้องดูแลมาก ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครัวเรือน สามารถปลูกเป็นอาชีพเสริม อย่างไรก็ตาม ควรมีสระน้ำในไร่นาหรือบ่อน้ำบาดาล ที่สามารถให้น้ำในช่วงฤดูแล้งได้

ขมิ้นชันในสวนกล้วยน้ำว้า (ตารางที่ 32)

ขมิ้นชัน ความต้องการของตลาดมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์สมุนไพร ยา อาหารเพื่อสุขภาพ การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ กลุ่มสินค้าโอท็อป สปา เครื่องสำอาง โรงพยาบาลแพทย์แผนไทย และเป็นวัตถุดิบในการผลิตน้ำพริก ซึ่งตลาดยังสามารถรองรับการผลิตได้อีกจำนวนมาก

มีต้นทุนการผลิตทั้งหมดประมาณ 9,530 บาทต่อไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 2,000 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่ขายได้เฉลี่ยกิโลกรัมละ 30 บาท มีรายได้ 60,000 บาทต่อไร่ ทำให้ได้รับผลตอบแทนการผลิตสุทธิหรือกำไร 50,470 บาทต่อไร่ เมื่อคิดผลตอบแทนจากต้นทุนที่เป็นเงินสด มีผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยไร่ละ 58,645 บาท

กล้วยน้ำว้า มีต้นทุนการผลิตทั้งหมดประมาณ 6,895 บาทต่อไร่ ผลผลิตเฉลี่ยที่ได้ 960 หวีต่อไร่ ขายได้เฉลี่ยหวีละ 15 บาท มีรายได้ 14,400 บาทต่อไร่ ทำให้ได้รับผลตอบแทนการผลิตสุทธิ 7,505 บาทต่อไร่ เมื่อคิดผลตอบแทนจากต้นทุนที่เป็นเงินสด มีผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยไร่ละ 13,355 บาท (กล้วยน้ำว้า ไม่มีค่าเก็บเกี่ยว เนื่องจากพ่อค้ามาตัดกล้วยเอง)

ตารางที่ 32 ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนสุทธิการปลูกขมิ้นชันในสวนกล้วยน้ำว้า จังหวัดชัยนาท

หน่วย : บาท/ไร่

รายการ	ขมิ้นชัน			กล้วยน้ำว้า		
	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม
1. ค่าเตรียมดิน	-	900	900	-	400	400
2. ค่าปลูก	-	900	900	-	200	200
3. ค่าดูแลรักษา	-	375	375	-	4,650	4,650
4. ค่าเก็บเกี่ยว /ทำความสะอาด	-	3,000	3,000	-	-	-
5. ค่าพันธุ์	-	2,400	2,400	600	-	600
6. ค่าปุ๋ยเคมี	940	-	940	170	-	170
7. ค่าไฟฟ้าสูบน้ำ/ค่าน้ำประปา	275	-	275	275	-	275
8. ค่าวัสดุสิ้นเปลือง	140	-	140	-	-	-
9. ค่าเช่าที่ดิน	-	600	600	-	600	600
10. ต้นทุนรวมต่อไร่	1,355	8,175	9,530	1,045	5,850	6,895
11. ผลผลิตต่อไร่ (กก.)	-	-	2,000	-	-	(หวี) 960
12. ราคาที่เกษตรกรขายได้ (กก.)	-	-	30	-	-	(หวีละ) 15
13. ผลตอบแทนต่อไร่	-	-	60,000	-	-	14,400
14. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่	58,645	-	50,470	13,355	-	7,505

ที่มา : จากการสำรวจ

กระชาย (ตารางที่ 33)

พืชสมุนไพร/เครื่องเทศ ที่ตลาดมีความต้องการตลอดทั้งปี ทั้งกลุ่มแม่บ้านทำพริกแกงในจังหวัด และพ่อค้าในตลาดสด และกลุ่มแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารเสริมต่างๆ

ต้นทุนและผลตอบแทนสุทธิ มีต้นทุนการผลิตทั้งหมดประมาณ 51,900 บาทต่อไร่ ส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายในด้านค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยว โดยส่วนใหญ่เกษตรกรใช้แรงงานในครัวเรือน เมื่อคิดเป็นต้นทุนในการผลิต เป็นร้อยละ 57.80 ต่อต้นทุนการผลิตทั้งหมด ผลผลิตเฉลี่ยที่ได้เฉลี่ย 5,000 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยกิโลกรัมละ 35 บาท (เป็นราคาขายส่งไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง) มีรายได้ 140,000 บาทต่อไร่ ทำให้ได้รับผลตอบแทนการผลิตสุทธิหรือกำไร 88,100 บาทต่อไร่

เมื่อคำนวณผลตอบแทนจากต้นทุนที่เป็นเงินสด พบว่า ต้นทุนที่เป็นเงินสดมีเพียง 7,625 บาทต่อไร่ ทำให้มีผลตอบแทนสุทธิต่อต้นทุนที่เป็นเงินสด เฉลี่ยไร่ละ 132,375 บาท

การขุดกระชายสามารถขุดได้เมื่ออายุปลูกได้ประมาณ 6-8 เดือน เป็นพืชที่สามารถรอเวลาการขุดขายได้ หากราคาขายไม่เป็นที่พอใจ อีกทั้งยังสามารถขายเป็นพันธุ์ได้ ซึ่งมีทั้งเกษตรกรต่างจังหวัด มารับซื้อพันธุ์ถึงที่

ตารางที่ 33 ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนสุทธิการผลิต กระชาย จังหวัดชัยนาท

หน่วย : บาท/ไร่

รายการ	กระชาย			
	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	ร้อยละ
1.ค่าเตรียมดิน	2,000		2,000	3.85
2.ค่าปลูก	1,800		1,800	3.47
3.ค่าดูแลรักษา		375	375	0.72
4.ค่าเก็บเกี่ยว		30,000	30,000	57.80
5.ค่าพันธุ์		12,000	12,000	23.12
6.ค่าปุ๋ยเคมี	750		750	1.45
7.ค่าไฟฟ้าสูบน้ำ	1,200		1,200	2.31
8.ค่าวัสดุสิ้นเปลือง	1,875		1,875	3.61
9.ค่าอุปกรณ์การเกษตร		700	700	1.35
9.ค่าเช่าที่ดิน		1,200	1,200	2.31
10. ต้นทุนรวมต่อไร่	7,625	44,275	51,900	100.00
11. ผลผลิตต่อไร่ (กก.)			4,000	
12. ราคาที่เกษตรกรขายได้ (กก.)			35	
13. ผลตอบแทนต่อไร่			140,000	
14. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่	167,375		88,100	

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ราคาที่เกษตรกรขายได้ เป็นราคาขายส่งไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง

ข้า (ตารางที่ 34)

เป็นพืชเครื่องเทศที่อุตสาหกรรมเครื่องปรุงรสอาหารต้องการ และร้านค้าผลิตพริกแกงในพื้นที่ และแม่ค้าขายในตลาดสด ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าสามารถขายได้เรื่อยๆ การขุดเมื่ออายุข้าได้ 5 เดือน และเก็บผลผลิตได้ประมาณ 5 ปี

ต้นทุนและผลตอบแทนสุทธิ มีต้นทุนการผลิตทั้งหมดประมาณ 33,325 บาทต่อไร่ ส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายในด้านค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยว โดยเกษตรกรใช้แรงงานในครัวเรือน เมื่อคิดเป็นต้นทุนในการผลิต มีถึงร้อยละ 71.42 ต่อต้นทุนการผลิตทั้งหมด ผลผลิตเฉลี่ย 3,400 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย 22 บาทต่อกิโลกรัม โดยขายเป็นข้าอ่อนประมาณ 70 % ราคาขาย 25 บาทต่อกิโลกรัม และขายเป็นข้าแก่ประมาณ 30% ราคา 10-15 บาทต่อกิโลกรัม ทำให้มีรายได้ 74,800 บาทต่อไร่ และมีผลตอบแทนการผลิตสุทธิหรือกำไร 41,475 บาทต่อไร่

เมื่อคำนวณผลตอบแทนจากต้นทุนที่เป็นเงินสด พบว่า ต้นทุนที่เป็นเงินสดมีเพียง 5,135 บาทต่อไร่ ทำให้มีผลตอบแทนสุทธิต่อต้นทุนที่เป็นเงินสด เฉลี่ยร้อยละ 69,665 บาท

ตารางที่ 34 ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนสุทธิการผลิต ข้า จังหวัดชัยนาท

หน่วย : บาท/ไร่/ปี

รายการ	ข้า (เฉลี่ย ต้นทุนการผลิต 5 ปี)			
	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	ร้อยละ
1.ค่าเตรียมดิน	160		160	0.48
2.ค่าปลูก	280		280	0.84
3.ค่าดูแลรักษา	223	90	313	0.94
4.ค่าเก็บเกี่ยว		23,800	23,800	71.42
5.ค่าพันธุ์ (ข้าตาแดง)		1,800	1,800	5.40
6.ค่าปุ๋ยเคมี	217		217	0.65
7.ค่าน้ำมัน ค่าวัสดุ ค่าไฟฟ้า/ค่าน้ำ ค่าวัสดุ	4,255		4,255	12.77
8.ค่าอุปกรณ์การเกษตร		1,000	1,000	3.00
9.ค่าเช่าที่ดิน		1,500	1,500	4.50
10. ต้นทุนรวมต่อไร่	5,135	28,190	33,325	100.00
11. ผลผลิตต่อไร่ (กก.)			3,400	
12. ราคาที่เกษตรกรขายได้ (กก.)			22	
13. ผลตอบแทนต่อไร่			74,800	
14. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่	69,665		41,475	

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ราคาที่เกษตรกรขายได้ เป็นราคาขายส่งไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง

3.4.5) การปลูกไม้ดอก (ไม้ตัดดอก ดอกดาวเรือง) (ตารางที่ 35)

ดาวเรือง เป็นไม้ดอกที่ปลูกง่าย โตเร็ว เป็นช่องทางสร้างรายได้ที่ดีอีกช่องทางหนึ่งของเกษตรกร ทำให้มีรายได้อย่างสม่ำเสมอ สามารถปลูกเป็นพืชหลังนาและเป็นกิจกรรมเสริมหรือทำการเกษตรแบบผสมผสาน ปลูกได้ตลอดทั้งปี ดอกดาวเรืองยังมีความต้องการโดยเฉพาะตลาดไม้ดอกในจังหวัดกรุงเทพฯ และร้านขายดอกไม้ เพื่อร้อยมาลัยในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง ตลาดดอกดาวเรืองจะใช้มากในงานที่เกี่ยวข้องกับเทศกาลต่างๆ หรือ วันสำคัญต่างๆ จึงควรวางแผนการปลูกกำหนดเวลาการออกดอก ซึ่งเกษตรกรจะได้รับกำไรสูงกว่าช่วงปกติ (ข้อจำกัด ต้องมีแหล่งน้ำพอเพียงตลอดฤดูกาลปลูก การปลูกดาวเรืองควรหมุนเวียนสลับกับพืชอื่น จะช่วยลด ความเสียหายจากโรคและแมลงศัตรูพืช และไม่ควรเป็นพื้นที่ลุ่มมากเกินไปต้องสามารถระบายน้ำได้)

ต้นทุนและผลตอบแทนสุทธิต่อหนึ่งฤดูกาลผลิต มีต้นทุนการผลิตประมาณ 34,522 บาทต่อไร่ ส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายในด้านค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยวและการดูแลรักษา ถึงร้อยละ 56.05 ต่อต้นทุนการผลิต ทั้งหมด ผลผลิตเฉลี่ยที่ได้ 192,400 ดอกต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้ตลอดทั้งปีประมาณดอกละ 0.35 บาท มี รายได้ 67,340 บาทต่อไร่ ทำให้ได้รับผลตอบแทนการผลิตสุทธิหรือกำไร 32,818 บาทต่อไร่

เมื่อพิจารณาผลตอบแทนจากต้นทุนที่เป็นเงินสด พบว่าการปลูกดาวเรืองตัดดอก มีผลตอบแทน สุทธิเฉลี่ยไร่ละ 44,820 บาท

ตารางที่ 35 ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนการปลูกไม้ดอก ดาวเรือง จังหวัดชัยนาท

หน่วย : บาท/ไร่

รายการ	เป็นเงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม	ร้อยละ
1.ค่าเตรียมดิน	700		700	2.03
2.ค่าปลูก		960	960	2.78
3.ค่าดูแลรักษา	1,200	1,350	2,550	7.39
4.ค่าเก็บเกี่ยว	7,600	9,200	16,800	48.66
5.ค่าพันธุ์	8,000		8,000	23.17
6.ค่าปุ๋ย/ยาปราบศัตรูพืช/วัชพืช/ฮอร์โมน	3,860		3,860	11.18
7.ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและล้อลื่น	252		252	0.73
8.ค่าวัสดุสิ้นเปลือง	900		900	2.61
9.ค่าเช่าที่ดิน		500	500	1.45
10. ต้นทุนรวมต่อไร่	22,512	12,010	34,522	100.00
11. ผลผลิตต่อไร่ (ดอก)			192,400	
12. ราคาที่เกษตรกรขายได้ (ดอก)			0.35	
13. ผลตอบแทนต่อไร่			67,340	
14. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่	44,828		32,818	

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ราคาขึ้นอยู่กับฤดูกาล และช่วงเทศกาล

3.4.6) การเลี้ยงไก่ไข่ (เลี้ยงแบบกึ่งอินทรีย์) (ตารางที่ 36)

การเลี้ยงไก่ไข่ สามารถสร้างรายได้เสริมอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี เพราะไข่ไก่เป็นที่นิยมบริโภคทั่วไปและเป็นที่ต้องการของตลาด การเลี้ยงไก่ไข่เลี้ยงแบบปล่อยธรรมชาติกึ่งกักบริเวณ ปล่อยให้หากินตามธรรมชาติ และให้อาหารและอาหารเสริมโดยหาจากแหล่งธรรมชาติมาผสมเอง จะช่วยลดต้นทุนการผลิตและให้คุณภาพของไข่ไก่สูง อีกทั้งราคาไข่ไก่ที่ขายได้สูงกว่าไข่ไก่ปกติ

ต้นทุนและผลตอบแทนสุทธิ การเลี้ยงไก่ไข่ 100 ตัว ใช้พื้นที่ประมาณ 1 งาน คีระยะเวลาการเลี้ยง 1 ปี มีต้นทุนการผลิตทั้งหมด 83,075บาทต่อปี ส่วนใหญ่เป็นค่าอาหาร/อาหารเสริม คิดเป็นร้อยละ 43.33 ต่อต้นทุนการผลิตทั้งหมด ให้ผลผลิตไข่ไก่เฉลี่ยวันละ 76 ฟอง รวมทั้งปี 27,740 ฟอง ไข่ไก่ที่ขายได้เฉลี่ยฟองละ 4 บาท มีรายได้จากการขายไข่ตลอดทั้งปี 110,960 บาท ได้รับผลตอบแทนการผลิตไข่ไก่สุทธิทั้งปี 27,885 บาท ขายแม่ไก่ปลดระวางเมื่อสิ้นปี เป็นเงิน 9,500 บาท รวมผลตอบแทนการผลิตสุทธิทั้งหมดเป็นเงิน 37,385 บาท

ตารางที่ 36 ต้นทุน และผลตอบแทนสุทธิ การเลี้ยงไก่ไข่กึ่งอินทรีย์ จังหวัดชัยนาท

รายการ	เป็นเงิน	ร้อยละ
1.ค่าแรงงาน	27,375	32.95
2.ค่าพันธุ์ (แม่ไก่ไข่)	16,000	19.26
3.ค่าอาหาร+อาหารเสริม	36,000	43.33
4.ค่าวัคซีนและยาป้องกันโรคฯ	1,200	1.44
5.ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า	1,200	1.44
6.ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ฯ	300	0.36
7.ค่าเสื่อมโรงเรือนและอุปกรณ์	1,000	1.20
8.ต้นทุนการผลิตทั้งหมด	83,075	100.00
9.ผลผลิตที่ได้ (ฟองต่อปี)	27,740	
10.ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาทต่อฟอง)	4.00	
11.ผลตอบแทนที่ได้จากการขายไข่ไก่	110,960	
12.ผลตอบแทนสุทธิจากการขายไข่ไก่	27,885	
13.รายได้จากการขายไก่ปลดระวาง	9,500	
14.ผลตอบแทนสุทธิทั้งหมดที่ได้รับ	37,385	
15.ต้นทุนต่อ 1 ฟอง	2.99	
16.ผลตอบแทนสุทธิ ฟองละ	1.01	

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : คีระยะเวลาการเลี้ยง 1 ปี จำนวนแม่ไก่ 100 ตัว พื้นที่เลี้ยง 1 งาน

อัตราการผลิตให้ไข่ 80%

อัตราการตาย 5%

3.4.7) การเลี้ยงไก่วง เพื่อเพาะพันธุ์ลูกไก่วง จำหน่าย (ตารางที่ 37)

ไก่วง จัดเป็นสัตว์ปีกอีกชนิดหนึ่ง ที่สร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง สามารถเป็นอาชีพควบคู่ไปกับการทำนาทำไร่ หรือทำเกษตรผสมผสาน เนื้อไก่วงเป็นที่นิยมบริโภคกันทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เป็นที่ต้องการของตลาด เกษตรกรสามารถเลี้ยงเป็นไก่วงเนื้อ หรือผลิตลูกไก่วงจำหน่าย หากคิดจะเลี้ยงไก่วงในเชิงเศรษฐกิจ ต้องมีการรวมกลุ่มอย่างจริงจัง และต้องมีการศึกษาหาแหล่งตลาดรองรับที่ชัดเจน

จากการสำรวจ การเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ไก่วง รวม 5 ตัว (พ่อพันธุ์ 1 ตัว แม่พันธุ์ 4 ตัว) ใช้พื้นที่ทำโรงเรือนประมาณ 2.25 ตารางวา มีต้นทุนการเลี้ยง 5,173 บาทต่อปี ส่วนใหญ่เป็นค่าอาหาร คิดเป็นร้อยละ 46.39 ต่อต้นทุนการผลิตทั้งหมด ให้ผลผลิตไข่สามารถเพาะเป็นลูกไก่วงได้ ประมาณ 160 ตัวต่อปี เลี้ยงประมาณหนึ่งอาทิตย์ ขายลูกไก่วงเฉลี่ยตัวละ 100 บาท มีรายได้จากการขายลูกไก่วงรวม 16,000 บาทต่อปี ได้รับผลตอบแทนสุทธิหรือกำไร 10,827 บาทต่อปี

ตารางที่ 37 ต้นทุน และผลตอบแทนสุทธิ การเลี้ยงไก่วงเพื่อเพาะพันธุ์ลูกไก่วง จังหวัดชัยนาท

รายการ	เป็นเงิน	ร้อยละ
1.ค่าอาหาร	2,400	46.39
2.ค่ายารักษาโรคและวิตามิน	340	6.57
3.ค่าเสื่อมโรงเรือนและอุปกรณ์	600	11.60
4.ค่าเสื่อมพ่อแม่พันธุ์	1833	35.44
5.ต้นทุนการผลิตทั้งหมด (ไม่รวมค่าแรงงาน)	5,173	100.00
6.ผลผลิตลูกไก่วงที่ได้ (ตัวต่อปี)	160	
7.ราคาลูกไก่วงที่เกษตรกรขายได้ (บาทต่อตัว)	100	
8.ผลตอบแทนที่ได้จากการขายลูกไก่วง (บาท)	16,000	
9.ผลตอบแทนสุทธิหรือกำไร จากการขายลูกไก่วง (บาท)	10,827	

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : พ่อพันธุ์ 1 ตัว แม่พันธุ์ 4 ตัว